

Fellinger Károly: *Ujjnyomat*

„(...) Pátoszmentes intellektualitás és nemes egyszerűség jellemzi sorait, melyek között kétségkívül vannak igencsak prózaiak is. Elmékedései fölemelik a hétköznapiságot. (...) Itt is, másutt is erénye – miként ez korábbi pályaszakasaiban is így volt – a tömörítés igénye, a kívánatos szűkszavúság. Ezzel van összhangban az a fajta feszültség, a szorítások ereje, amely éppen a *Szimering* c. versben látható, miközben elmeséli egy hajdani meggyszedés izgalmait. S ha már az „elmesél” szót említettem, akkor idekívánkozik, hogy szövegeiben gyakori az epikus elemek jelenléte, egy-egy hétköznapi történet fölillantása.” Ezeket a sorokat Fellinger Károly 2018-as, *Szimering* című verseskötetének kapcsán írtam. Úgy gondolom, mindez vonatkozik az *Ujjnyomatra*, az új versek kötetére nézve is.

Például azért, mert a szerves folytatásnak lehetünk tanúi ezen a termékeny pályán. (A teljességhez tartozik, hogy az utóbbi időben egyre több kötetet ír a gyermekeknek is, és ezekben leginkább az ún. svéd gyerekversekhez hasonló világot alkot.) *Ujjnyomata* tehát egy következetes lírai út legújabb állomása. A szót egyébként a hétköznapiakban inkább *ujjlenyomat*ként használjuk... Csillag Lajos borítóterve direkt módon azt ábrázolja megduplázva, amit a cím sugall. Vajon a költő lehet ama bizonyos nyomat? Mindenesetre a versek az övéi, felismerhetően! Egyik legismertebb jegye az, ahogy megteremti a hétköznapiság líráját, néhol erőteljes prózai, epikus elemekkel.

Nem idegen tőle a fanyar szemléletmód sem. Ezt példázza a hátlapra került szöveg: „Egyszer élünk / mondta a lélekvándorlásban / hívő útítársának a szabadságra / szomjazó költő. / Mindig csak egyszer, / felelte rá barátja.” Vagy egy másik igazság a fülszövegből: „A hol erős vizualitású, hol prózává csupasztatott, a hol banalításokba záródó, hol a transzcendens felé kilendülő szövegek közti feszültség teszi... maradandó olvasmányélménnyé.” S valóban: azt is mondhatjuk, hogy jó olvasni ezt a kötetet, többek között éppen e sokszínűség miatt. Pl. a *Falak* szójátékát, ami az azonos alakú szavakra épül: „Falak előtttem, mögöttem, / szembe mennek a forgalommal, / fölfalnak a tekintetükkel...” És gyorsan megjelennek a novellisztikus elemek, s ez gyakran fölvet egy problémát. Ugyan megszokhattuk a kortárs lírában az ilyesfajta műfaji átcsapásokat, ám néhol valóban arra gondolhat az olvasó, hogy tipográfiailag is indokolt lenne a különbségtéves.

A két szövegből álló, a költőtárs Filip Tamásnak ajánlott *Trapézmeder* története egy aktfestőről szól, a második rész vége aztán valódi lírává változik: „Amikor már biztonságban / érezte magát, / a remény barlangjában / magától felkapcsolódott a villany.” Gyakori, hogy ilyesfajta váltások születnek egy-egy műben. Másutt megéneklí a testi nyavalyákat, amelyek az idő múlásával egyre többször gátjai a harmóniának. (*Faló 1.*) És megérinti az elmúlás fájdalma: „Akár a trójai falóba, / jár belém a lélek. / Hogy állsz a terveddel, Istenem?” Összefügg mindezzel, hogy fontos számára az óvatos részösszegzés igénye is, bár ez költőinknél gyakran bekövetkezik már idejekorán. A szorongás érzése sem marad ki a versek világából, bár kimondja, hogy „...a hit mindent legyőz...” (*Dedikáció*). Idetartozik állandó dedikációja is: „Hittel és szeretettel.” Hitére ugyanakkor jellemző a kételkedés, ami belső küzdelmeiről árulkodik. S ez a költői világ közvetlenül nem érintkezik a közéletiséggel és a kisebbségi sorssal, aminek pedig részese ő is. Persze megnyilvánulásai egyértelművé teszik hovatartozását, nemzeti elkötelezettségét. Akkor is, ha mindez általában nem kap hangot műveiben.

Tömörítései lírai erényt mutatnak. Egy frappáns példa: „Vágyaim öröklakásá / alakítják testem. / Nem merek kilépni / az ajtaján.” (Tévelygő) Lélektanilag pontos rajz ez. Másfelől a lét igenlésének a költészete a Fellingner Károlyé. Egy, a realitásokhoz kötődő, a földön és a földért élő ember ő, akinek magadatott a szó kimondásának ereje. S aki felül is tud emelkedni komoly magaslatokig. Egyre többször találunk szövegeiben bölcselkedést, a legfontosabb dolgok számbavételének tartalmait. Korábbi köteteinek egyik hőse, János itt is megjelenik a maga különlegességével. Titokzatos alak, lehet a költő alteregója, de lehet más is. „A csöndhöz / rengeteg szóra van szükségünk...” – mondja egy helyütt, az *Imában*. S vele a csetlő-botló ember jelenik meg a kötet lapjain.

Jellemzi ezt a költői magatartást az önismeret, a lehetőségekkel és a gátakkal szembenező attitűd. Érdekes ebből a szempontból is az alagút-motívum. „Mire kiérek az alagútból, / elalszik a lángocska, / kifogy a lámpából a petróleum.”

S van, ahol szerencsésen találkozik egymással a hétköznapi és a lírával megemelt szint. Így van ez a „mininovellákban” is, bár ott kevésbé a líraisággal valósul meg ez az emelkedés. Ott valójában már-már túlteng az epikus jelleg. Megjelenik az anya alakja is, benne a fájdalommal, a *Kadenciában*, ahol szembesül a szellemi leépülés riasztó jeleivel. Egy magánemberi dráma is kibontakozik az ilyesfajta részletekben, nagy erővel. A *Tétova óda* ugyanakkor a meghitt kapcsolat leírásának az egyik legszebb példája. Az *Ahonnét jöttem* ciklusa pedig az emlékek idézésében számít fontos összeállításnak, a megszépítő messzeség jelzéseivel.

S ha a líraiságot hiányoltuk, akkor ebből a szempontból mindenképpen kárpótlást jelenthet az *Alfa és omega* című záró ciklus, mintegy a sokszínűség élénk bizonyítéka. Helyenként transzcendens magaslatokkal. Olyannyira, hogy szembenéz a halállal is, annak titkával és szükségszerűségével (*Egy helyben*).

Korábban is voltak ilyen momentumok nála, főként édesapja elmúlásának és gyötrelmes elengedésének alkalmával. Most egyre letisztultabb ez a szembenézés.

Keresi tehát a válaszokat a végső kérdésekre. Többek között ezért fontos Fellingner Károly új verseskötete.

(Fellingner Károly: *Ujjnyomat. Kalligram. Budapest, 2021*)

TAMÁSI OROSZ JÁNOS

„...jajgat az erdő és a temető...”

Zirig Árpád tizedik kötetéről

Zirig Árpád: egyszerre szobor és talapzat, kispasztika és posztamens. Az előbbi köztereinken magasodik, sohasem tájidegen, de *jelenléte* gyakorta a ledöntésig ingerli a kizökent idők történelmének percemberkéit; az utóbbi, ha felkerül a nappali és/vagy dolgozószobák polcára, örökkön emlékeztet a tájra, amelyből vétetett, s a vétkes történelemre, amely ellene tette ezt. Vétett. S amely múlhat így, vagy úgy, hozhat – felszínén – átmeneti nyugalmat, mélyében mindörökké ott marad a konokul őrzött megtartó akarat. (Pontosabban idézve: „...konokul tovább / őrzöm a megtartó / akaratot” /Őrzöm/)

Lám, bár véletlen indult épp a fenti hasonlattal tűnődéseim első bekezdése, máris a költészet lényegénél, az asszociációnál tartok, az őrző súlyos alakjánál, s nem is Adyra gondolva, hanem arra, aki őt a felvidéki magyarság állásainak őrzői élére állította, Fábryra, s metaforájára: „*A költészet: küldetésstudat. A vállalás, a kimondás erkölcsi tudata.*” Azt gondolom, Zirig Árpádra és (élet)kortársaira a leginkább ez a legmaradandóbb mottó – ő maga is így definiálja: „*A költészet // ... // jellemet építő / szellemi erő, / igazság, örök védőbástya / legyen.*” (Költészet). Ezt amúgy nagyon precízen fogalmazta meg egy korábbi kötete kapcsán Szász Zoltán a költőről szólva: „... a komornak tűnő színek ellenére Zirig Árpád az örök feltámadás, a hit, a ragaszkodás, a szépség dalolója. (...) *A gyökértelessé váló felvidéki magyar szellemiség korszakától, a vörös terror nyomasztó hangulatain át apró örömök, a táj szeretetével, a Duna, az örök folyó,*